

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 43-1910)

Originalt emne

Arbejderforhold

Arbejderforhold/Arbejderforhold i Almindelighed

Kloakvæsen og Vandaflledning

Kloakvæsen og Vandaflledning/Kloakvæsen og Vandaflledning i Almindelighed

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 14. april 1910](#)
- 2) [Byrådsmødet den 2. maj 1910](#)
- 3) [Byrådsmødet den 23. juni 1910](#)
- 4) [Byrådsmødet den 30. juni 1910](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 14. april 1910 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 43-1910)

Forespørgsel fra Brolægningsudvalget om til hvilken Kategori det under Udførelse værende Arbejde med en Kloakskyllebrønd i Riis Skov vil være at henregne.

Magnus Nielsen meddelte, at Muremester Sørensen som den lavestbydende ved Licitationen fik overdraget Opførelsen af Skyllebasinet med tilhørende Ledning til den dykkede Ledning ved Saltensbæk. Ved Arbejdets Paabegyndelse skulde der foretages et Jordarbejde, og Sørensen lønnede Arbejderne med 41 Øre pr. Time i Henhold til Overenskomsten mellem Muremesterforeningen og Murarbejds mændene. Saa forlangte

imidlertid Arbejderne at blive betalt efter Reglerne for kommunalt Arbejde altsaa med 45 Øre pr. Time. Da det ikke var noget stort Arbejde, og det altsaa ikke vilde komme til at dreje sig om noget større Beløb, vilde Sørensen stiltiende være gaaet ind paa Forlangendet, men han fik saa Ordre fra sin Organisation til ikke at gaa ind paa noget, der stred imod dennes Overenskomst med Arbejdsmændene Arbejderne henvendte sig derefter til deres Fagforenings Bestyrelse, fra hvem Udvalget saa fik en Skrivelse, hvori der henvistes til Punkterne II og IV i Overenskomsten mellem Dansk Arbejdsmandsforbund og Aarhus Byraad, i hvilken Timelønnen fastsættes til 45 Øre ogsaa for de Arbejder, som Kommunen lader bortlicitere, for saa vidt der ikke eksisterer andre Overenskomster med Dansk Arbejdsmandsforbund og Mesterorganisationer i Aarhus angaaende Arbejder af samme Art. Under Henvisning hertil og idet det iøvrigt hævdedes, at Arbejdet maatte betragtes som Jord- og Kloakarbejde, forlangte Fagforeningens Repræsentant Sørensen tilpligtet at betale 45 Øre pr. Time. Udvalget tilkaldte derefter Entreprenøren og Formanden for Arbejdsmændenes Fagforening til en Konference, hvor Entreprenøren henholdt sig til § 15 i de "almindelige Betingelser for Leverancer og Arbejder for Aarhus Kommune", hvorefter Entreprenøren er forpligtet til at overholde de Priskuranter og Overenskomster, der gælder mellem Arbejdsgivere og Arbejdere i vedkommende Fag, idet han forment, at Arbejdet maatte henregnes under Murerarbejde og altsaa efter den for Murerarbejdsmænd gældende Takst kun betales med 45 Øre pr Time. Efter dette stod det Taleren klart, at Murermestrenes Organisation havde Ret, hvorimod Udvalgets andet Medlem, Hr. Jacobsen, gav Arbejderne Ret; det tredje Medlem, Hr. Laursen, kunde ikke slutte sig til nogen af de to Anskuelser, da han ikke mente sig Kompetent til at dømme i et saa rent fagligt Spørgsmaal. Naar Arbejdsmændene gjorde gældende, at Jordarbejde ikke hørte ind under det Arbejde, der skulde lønnes med 41 Øre i Timen efter Overenskomsten mellem dem og Murermestrenes Organisation, kunde Taleren ikke indrømme Rigtigheden af denne Betragtning, da det efter gammel Praksis var saaledes, at Jordarbejde, der hørte med til Bygningers Opførelse, altid lønnedes efter Akkord, eller med 41 Øre i Timen. Da Stillingen var som anført i Udvalget, mente dette det rigtigt efter § 31 i de almindelige Betingelser for Arbejder for Kommunen at henvende sig til Byraadet for at erfare, hvorledes dette saa paa Sagen. Muligvis var det ikke fuldt korrekt at behandle Spørgsmaalet for aabne Døre, da Entreprenøren ifølge § 20 i de almindelige Bestemmelser ikke var bundet til Byraadets Vedtagelse, men til enhver Tid gennem Voldgift kunde søge Sagen klaret. Denne Side af Sagen skulde Taleren imidlertid ganske henstille til Byraadet.

Rahr mente, at Udvalget maatte afgøre, hvorvidt Sagen skulde behandles for lukkede Døre eller ej.

Magnus Nielsen meddelte, at Udvalget ikke havde drøftet den Side af Sagen. Han havde kun ment det underligt, om Sagen først skulde behandles offentligt i Byraadet, hvis den senere skulde undergives Voldgift.

Jacobsen havde intet imod offentlig Behandling, men troede det tværtimod heldigt, at Entreprenøren fik at vide, hvorledes Sagen blev behandlet i Byraadet.

Laursen saa heller ingen Grund til at behandle Sagen for lukkede Døre.

Jacobsen kunde ikke indse, hvorledes Murermesterforeningen havde Ret til at blande sig i Spørgsmaalet, da Arbejdet efter hans Mening absolut maatte regnes for et Jord- og Betonarbejde. Hvis enhver anden Entreprenør end en Murermester havde faaet Arbejdet, vilde der ikke være blevet Tale om andet end at betale efter Overenskomsten mellem Aarhus Kommune og Dansk Arbejdsmandsforbund, altsaa med 45 Øre pr. Time. Mesterorganisationen paaberaabte sig Ordene i Punkt 4: "for saa vidt der ikke eksisterer andre Overenskomster mellem Dansk Arbejdsmandsforbund og Mesterorganisationer i Aarhus angaaende Arbejder af samme Art", men en Overenskomst angaaende Udgravning af Jord fandtes der ikke, saa Arbejdet maatte beregnes som andet løst Arbejde for Kommunen. Arbejdet var desuden udbudt som Udførelse af et Kloakskyllebasin med tilhørende Ledning, saa der syntes ingen Tvivl mulig om, at det var et Jord- og Kloakarbejde, som Murermestrene ingen Grund havde til at blande sig i. Endelig vidste Entreprenøren meget godt efter Betingelsernes § 15, hvad han skulde betale, ligesom ogsaa andre Entreprenørfirmaer f. Eks. Løssl & Sørensen og "Fønix" stedse betalte 45 Øre for den Slags Arbejder. Skulde dette Arbejde regnes for Murerarbejde, maatte meget regnes derunder, saaledes Støbningsarbejderne ved Broen ved Christiansgade og Kloakarbejderne i Gaderne langs Aaen, men disse Arbejder blev betalt med 45 Øre i Timen. Hr. Laursen udtalte i sin Særindstilling Ønsket om at faa en sagkyndig Kendelse, men dette syntes overflødigt, da Stadsingeniøren i Licitationsbetingelserne udtrykkeligt havde nævnt Arbejdet som Udførelse af et Kloakskyllebasin. Naar Entreprenøren kun betalte 41 Øre pr. Time i Stedet for 45 Øre, sparede han 2 Kr. 40 Øre om Dagen, men om disse Penge tilfaldt ham eller gik andre Steder hen, vidste Taleren imidlertid ikke. Taleren havde spurgt Entreprenøren, om han ikke havde beregnet at betale 45 Øre i Timen, og dertil havde han svaret ja. Efter Betingelserne kunde Kommunen forlange Fylden kørt hen,

hvor den maatte forlange det, og Udvalget havde, uagtet det havde ment at forlange Fylden kørt op ved Fødselsstiftelsen, givet Tilladelse til at fylde op med det ved Saltens Bæk, saa Entreprenøren vilde derved muligvis tjene 5-600 Kr. Det syntes ogsaa derfor umuligt, at Muremestrene skulde sætte sig imod, at Entreprenøren betalte Arbejderne den Timeløn, de havde Fordring paa. Taleren haabede, at Byraadets Flertal sluttede sig til hans Anskuelse.

Marinus Petersen var forundret over, at Muremesterorganisationen vilde blande sig i dette Arbejde og forbyde en Mand at betale det, han var pligtig til. At Sørensen skulde betale 45 Øre, tvivlede Taleren ikke om, og han syntes, at denne Sag bekræftede, at det var Mesterorganisationerne, der stedse søgte at bringe Splid. Anledningen her var imidlertid noget søgt, da der ikke var Tale om Opførelse af et Hus, og da det endvidere viste sig, at Entreprenøren ved Indgivelsen af Tilbudet var klar over, at han skulde betale efter Overenskomsten mellem Kommunen og Dansk Arbejdsmandsforbund. Desuden fandtes der ingen Pris for den paagældende Slags Arbejde i Murarbejdsmandenes Priskurant, saa end ikke den kunde Mestrene støtte sig til, Mestrenes Optræden idenne Sag syntes i det hele meget ilde anbragt.

S i m onsen anbefalede Byraadet at udtale sig for, at Arbejdet skulde betales med 45 Øre i Timen efter Overenskomsten. Han ønskede at understrege, at Entreprenøren selv havde indrømmet, at han havde beregnet at skulle betale 45 Øre; denne Indrømmelse viste, af hvad Karakter Mestrenes Indblanding var. Det var beklageligt, at Mestrene ved en meningsløs Fortolkning vilde unddrage fattige Arbejdere 4 Øre i Timen, som de havde Krav paa. Hvis Byraadet vedtog, at de 45 Øre skulde betales, vilde Entreprenøren næppe nægte det, og det vilde jo ogsaa være urigtigt for ham overfor de andre bydende at tage denne Ekstrafortjeneste.

Magnus Nielsen havde nok tænkt sig, at der vilde falde nogle skarpe Bemærkninger, det skulde han dog lade ligge og behandle Spørgsmaalet sagligt. Entreprenørens Udtalelse om at have beregnet at betale 45 Øre havde Taleren ikke hørt, saa Oplysningen derom maatte staa for Hr. Jacobsens egen Regning. Sørensen begyndte med at betale 41 Øre og betalte først 45 Øre, efter at Arbejderne havde forlangt det. At Muremesterforeningen derefter forlangte Betalingen nedsat til 41 Øre, fandt Hr. Marinus Petersen altsaa søgt; lignende Forhold fandt dog ofte Sted fra Arbejdernes Side. I de almindelige Betingelsers § 15 stod, at Entreprenører var forpligtet til at overholde de gældende Overenskomster

mellem Arbejdere og Arbejdsgivere i de forskellige Fag, og Murarbejdsmændene havde en Overenskomst med deres Mesterorganisation. Arbejdet var desuden udbudt som et Byggeværk hvad selve Basinet angik. Rendegravningen derimod skulde naturligvis betales med 45 Øre. Det var ikke Pengene, det drejede sig om, men Princippet hvorhen man skulde regne de forskellige Arbejder, og dette Arbejde var ikke et decideret Kloakarbejde, men et Bygværk, enten det saa skulde udføres af Murværk eller Beton. Udtrykket Bygværk var udtrykkelig nævnt i Betingelserne.

Laursen havde ikke ønsket at udtale sig om Spørgsmaalet, dels fordi han mente, at det ingen Betydning fik, hvad Byraadet udtalte, da Sagen gen formentlig vilde blive afgjort af Muremesterforeningen og Arbejdsmændenes Fagforening, og dels fordi han ikke ansaa sig for kvalificeret til at dømme i et saadant rent fagligt Grænsespørgsmaal. Skulde en faglig Afgørelse imidlertid fastslaa, at der skulde betales 45 Øre, maatte dette Forhold blive en Sag mellem Entreprenøren og Arbejderne, idet man maatte forvare sig imod, saaledes som der hentydedes til i Skrivelsen fra Bestyrelsen for Arbejdsmændenes Fagforening, at Mellembeløbet skulde udbetales gennem Stadsingeniøren. Han havde ikke hørt Sørensen indrømme at have beregnet en Timeløn af 45 Øre.

Marinus Petersen skulde gerne indrømme, at Arbejderne søgte at skaffe sig den Ret, de tilkom, men han kunde ikke tænke sig, at Snedkernes Fagforening skulde blande sig i Sagen, hvis nogle Snedkersvende tilfældigvis tog noget Mur- eller Kloakarbejde. Dette Arbejde var ikke noget Murarbejde, og det kunde meget vel være overdraget til en Mand, der ikke var Muremester.

Jacobsen mente, at hans Kolleger i Udvalget havde overhørt de Spørgsmaalet, han havde rettet til Entreprenøren. Da Avertissementet om Arbejdet lød paa Udførelse af et Kloakskyllebasin af Beton, havde Entreprenøren næppe været i Tvivl om, at han indgav Tilbud paa et Kloakarbejde og ikke paa et Bygningsarbejde,

Magnus Nielsen gjorde gældende, at der vilde komme meget under Kloakarbejder, hvis dette skulde regnes til Kloakarbejde. Byraadet kunde imidlertid næppe nu udtale sig om, hvorvidt Arbejdet maatte anses for Murarbejde eller Kloakarbejde, da Entreprenøren havde Lov til at tilkalde Voldgift. Selvfølgelig kunde der ikke være Tale om, at Kommunen skulde betale de 4 Øre, hvis Voldgiften gik med Arbejderne.

Mousten troede, at Hr. Laursen havde Ret

i, at Byraadet ikke kom til at afgøre Sagen. Naar Arbejdet var udbudt som Kloakarbejde, maatte det absolut regnes til denne Kategori.

Jakob Jensen oplyste, at et lignende Spørgsmaal var fremme, da Kloaken i Marstrandsgade blev lagt. Arbejdet blev imidlertid da betragtet som Kloakarbejde og betalt derefter. Ved de ny Kloaker Nord for Aaen var der ogsaa Kummer, der var af omtrent samme Størrelse som den nu omtalte Skyllebrønd. Han spurgte derefter Hr. Magnus Nielsen, om der fra Muremesterforeningen var gjort noget for at faa dette Arbejde eller Arbejdet ved den ny Bro betalt som Murarbejde, samt om Muremesterforeningen vilde have blandet sig i Sagen, hvis det havde været en anden Entreprenør f. Eks. Løssi & Sørensen eller Hans Jensen.

Magnus Nielsen kunde ikke se andet, end at Arbejdet i Mølleengen var decideret Kloakarbejde, da Kummerne der havde baade Af- og Tilløb. Arbejdet ved Broen var et Ingeniørarbejde, der var uden for det almindelige. Selvfølgelig tog Muremesterforeningen sig ikke af andre end dens egne Medlemmer.

Jakob Jensen glædede sig over at høre, at Basinerne ved Aaen betragtedes som Led i Kloakerne, for i saa Tilfælde maatte Skyllebrønden ved Trøjborg ogsaa være et Led i Kloaken, da den fik baade Tilløb og Afløb. Dermed var det klart, hvilken Art Arbejdet hørte til. Hvis Parterne ikke vilde anerkende den Afgørelse, Byraadet traf, maatte det blive deres egen Sag at faa Forholdet klaret, men at Byen derfor i givet Tilfælde skulde betale Mellemprisen, kunde der selvfølgelig ikke blive Tale om.

Jacobsen bemærkede, at Skyllebasinet vilde faa Af- og Tilløb som enhver anden Kloak, og at Muremesterforeningen intet havde med Sagen at gøre.

Laursen mente, at Muremesterforeningen havde den Interesse af Sagen, at dens Medlemmer, hvis de ved saadanne Licitationer kunde regne med 41 Øre, vilde have et Forspring for andre Entreprenører. Han ansaa det for klogest at lade være med at tage Stilling til Sagen, idet der ingen Fare var ved at lade de to Organisationer faa denne afgjort ad sædvanlig Vej.

Det vedtoges at udtale, at Byraadet ansaa Arbejdet som henhørende under Kloakarbejde.

Uddrag fra byrådsmødet den 2. maj 1910 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

Spørgsmaal om Udmeldelse af en Voldgiftsmand i Konflikten paa Arbejdspladsen ved Udførelsen af en Skullebrønd i Riis Skov.

Formanden erindrede om, at Byraadet i Mødet den 14. April paa Forespørgsel fra Brolægningsudvalget om, til hvilken Kategori Arbejdet med Udførelsen af Kloakskullebrønden i Riis Skov skulde regnes, havde vedtaget at udtale, at det ansaa Arbejdet for hørende under Kloakarbejde. Den 23. April havde Brolægningsudvalget saa skriftligt meddelt Entreprenøren, at Byraadet havde vedtaget, at Arbejdet var Kloakarbejde, og at der vilde være at udbetale Arbejderne en Arbejds løn af 45 Øre pr. Time. Saavel Arbejderne som Entreprenøren gik derefter ud fra, at Byraadet nu var optraadt som Part i Sagen, og Entreprenøren meddelte i Skrivelse af 27. April under Henvisning til sidste Stykke i Overenskomstens § 15, at han ikke kunde tiltræde Byraadets Beslutning, men forlangte Sagen afgjort ved Voldgift, og at han for sin Del havde valgt Muremester Jens Mikkelsen til at tiltræde denne. Efter at Brolægningsudvalgets Formand havde meddelt dette til Byraadet i Mødet den 28.

April, og Byraadets Flertal havde udtalt, at det ansaa Sagen for Byraadet uvedkommende, skrev Brolægningsudvalget saa til Entreprenøren, at Uoverensstemmelsen maatte ordnes mellem Muremesterforeningen og Arbejdsmændenes Fagforening. Fra saavel Entreprenøren som Muremesterforeningens Formand, Jens Mikkelsen, blev det imidlertid nu i Henvendelse til Taleren hævdet, at Striden stod mellem Entreprenøren og Byraadet, og at dette maatte vælge en Voldgiftsmand, hvis det ikke vilde udsætte sig for, at Entreprenøren valgte begge disse. Hvis Byraadets Flertal altsaa nu fastholdt den Opfattelse, at Sagen var Byraadet uvedkommende, vilde Entreprenøren vælge begge Voldgiftsmændene, og dersom disse ikke blev enige, vilde en Opmand komme til at træffe Afgørelsen. Skulde denne gaa ud paa, at Arbejdet kun skulde betales med 41 Øre pr. Time, vilde Entreprenøren altsaa sagsøge Kommunen til at betale de resterende 4 Øre og under Processen paaberaabe sig Brolægningsudvalgets Skrivelse af 23. April. Det uheldige i at have en saadan Skrivelse, der dels var udstedt paa Byraadets Vegne og dels indeholdt bestemt Besked til Entreprenøren om at betale 45 Øre i Timen, kunde let ses, men paa den anden Side vilde det ogsaa være uheldigt, hvad naturligvis kunde gøres, at hævde, at Udvalget havde handlet paa egen Haand. Proces vilde i det hele taget af mange

Grunde være uheldigt, saa Taleren vilde tilraade, at Byraadet valgte en Voldgiftsmand. Voldgiftsmændene vilde vel ikke blive enige, og en Opmand valgt af "Dansk Ingeniørforening" vilde derfor sandsynligvis komme til at træffe Afgørelsen, og man vilde faa Princippet slaaet fast. Ret mange Penge kunde Sagen jo ikke komme til at dreje sig om.

Jacobsen meddelte, at Udvalgets første Skrivelse, saa vidt han erindrede, ikke var blevet formuleret i Udvalget, men af dettes Formand alene. Selvfølgelig var det Skrivelsens sidste Linie, hvori udtaltes, at Arbejdet vilde være at betale med 45 Øre pr. Time, som Entreprenøren paaberaabte sig, men dertil var at sige, at Udvalgets Formand kunde maaske nok have Grund til at tro, at Byraadets Vedtagelse havde denne Form, da Prisens Fastsættelse maatte følge af Byraadets Vedtagelse om, at det ansaa Arbejdet for henhørende til Kloakarbejde. Den anden Skrivelse var afsendt af Taleren efter Anmodning af Udvalgets Formand. Efter at Arbejdsmændenes Formand havde været hos Entreprenøren, havde denne sidste Fredag betalt efter 45 Øre Timen samt det Beløb, som Arbejderne ved Differencen mellem 41 Øre og 45 Øre havde faaet tilgode, men den 23. April havde han atter kun udbetalt efter 41 Øre, idet han havde hævdet, at han ikke maatte betale mere end 41 Øre i Timen for Muremesterforeningen. Entreprenøren vilde i det hele taget gerne betale de 45 Øre, men maatte altsaa ikke for Mesterforeningen. Iøvrigt kunde der næppe ske noget ved at vælge en Voldgiftsmand, da Afgørelsen sikkert vilde blive i Byraadets Favør, idet Arbejdet i Avertissementet var udbudt som et Kloakarbejde.

Simonsen mente, at Spørgsmaalet om, hvorvidt Byraadet skulde hæfte for Udvalgets Skrivelse, var betinget af, om Skrivelsen var i Overensstemmelse med Byraadets Vedtagelse, og Taleren havde den Opfattelse, at Udvalgets Formand havde skrevet noget, der næppe hjemledes ved Byraadets Vedtagelse. Hvis Byraadet imidlertid ikke valgte den ene Voldgiftsmand, vilde Entreprenøren altsaa vælge dem begge, og da han for sin egen Part havde valgt Formanden for den Forening, der havde foranlediget hele Striden, vilde den anden Voldgiftsmand jo sikkert blive af samme Kategori. Der var derfor næppe andet at gøre for Byraadet end at udmelde Formanden for Arbejdsmændenes Fagforening, Arbejdsmand P. Mikkelsen, hvis man da ikke for Konsekvensernes Skyld ansaa det for nødvendigt at desavouere Udvalget.

Jakob Jensen forekom det, at Udvalget havde været ret uheldigt, men paa den anden Side mente han dog, at Spørgsmaalet var altfor lille til, at man skulde desavouere Udvalget. Hele Sagen drejede sig kun om godt 70 Kr., saa han skulde henstille, at Byraadet valgte en

Voldgiftsmand og dertil udpegede Arbejdsmand P. Mikkelsen.

J. C. Petersen var enig med Hr. Jakob Jensen i. at Sagen var for lille til, at man kunde desavouere Udvalget, navnlig da Fejlen efter hans Mening mere laa hos Byraadet end hos dette. Han havde straks været klar over, at Byraadet slet ikke burde have befattet sig med denne Sag, men da det nu havde blandet sig i den, maatte man tage Situationen, som den var, og vælge en Voldgiftsmand.

Mousten kunde ikke se, at Byraadet havde blandet sig i Sagen, da det kun havde udtalt, at det ansaa Arbejdet som henhørende under Kloakarbejde.

Mikael Johansen mente i Modsætning til Hr. Mousten, at Byraadet ved sin Vedtagelse havde taget Standpunkt i Sagen. Iøvrigt fandt han Udvalgets Skrivelse ganske i Overensstemmelse med Byraadets Beslutning.

Det vedtoges at vælge Arbejdsmand P. Mikkelsen, Lollandsgade 20, til Voldgiftsmand.

Uddrag fra byrådsmødet den 23. juni 1910 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 43-1910)

Meddelelse om, at Voldgiftsmændene paany har været samlede angaaende Arbejdet ved Saltens Bæk, uden at der er opnaaet Enighed i Sagen, som nu er indsendt til Opmanden, Banebestyrer Heins Kendelse.

Til Efterretning.

Uddrag fra byrådsmødet den 30. juni 1910 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 43-1910)

Opmandskendelse i Voldgiften vedrørende Konflikten med Murermester P. Sørensen angaaende Arbejdet ved Skyllebasinet i Riis Skov gaaende ud paa, at Arbejdet henhører til Jord- og Kloakarbejde og skal betales med 45 Øre pr. Time.

Til Efterretning.

